

KADINLAR GÜNÜ ETKİNLİĞİ, GÜÇLÜ KADINLAR

8 MART 2020

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ, FEN FAKÜLTESİ PROF. CEMİL
BİLSEL KONFERANS SALONU

AYŞEN BULUT

DEĞERLİ YÖNETİCİLERİMİZ, DEĞERLİ KATILIMCILAR,

Güçlü olmayı, insanın yapmak istediklerini yapabilme kapasitesi olarak tanımlıyorum. İnsanın yaşamında en önemli güç kaynağı ise içinde bulunduğu ortamdır. Güçlendirici ortam içinde bulunabilmek için çabalamaya değer ama ortamı geliştirmek her zaman mümkün olamıyor ülkemizde. Şansın yardımı gerekiyor çoğu zaman.

Bizler büyük ölçüde doğduğumuz ülke, ailemiz, ebeveynlerimizin bizden beklentileri, aile içi etkileşimler, okullarımız ve öğretmenlerimize bağlı olarak geliyoruz.

Babam erken çocukluk çağında, annem ergenlik yıllarında ebeveynleri ile Türkiye'ye gelmiş Balkan göçmenleri. Sevilen bir çocuk olarak, aile desteğinde iyi öğretmenlerle ve bir baskı altında kalmadan yetiştiğimi, bu nedenle yalnızca istediğini yapabilen şanslı insanlar arasında olduğumu düşünüyorum. Bu ayrıcalıkların farkındayım ve bunlara şükrediyorum. Öğretmenlerime, çalışma arkadaşlarıma ve yaptıklarını destekleyen yöneticilerime bu vesile ile de teşekkür ediyorum.

Tıp fakültesine girme kararında bir büyüğümün, "Tıp eğitimi insanın kendini ve çevresindeki insanları daha iyi tanımasına, daha iyi yaşamasına ve onlarla olumlu etkileşimlerine fırsat verir." sözleri önem taşır. Aslında matematikçi olmayı düşünüyordum ama o kadar soyut düşünmediğimi fark ederek iyi ki vazgeçmişim diyorum. Yine de, sayılara olan ilgimin araştırmacı kimliğime yardımcı olduğu kanısındayım.

Hacettepe Tıp Fakültesi'nde Toplum Hekimliği derslerinde Prof. Nusret Fişek'i tanıdım. Kendisi 1938 yılı İstanbul Tıp Fakültesi birincisi ve Harvard Üniversitesi'nden Bilim Doktorası sahibi olan ilk Türk hekimidir. Onun bize kazandırdığı "İnsan çevresi ile bir bütündür. İnsanın bedensel, ruhsal ve toplum içinde iyilik hâlini yaşadığı çevre yönlendirir." görüşü ile bu etkileşimin olumlu olması için yapılması gerekenleri öğrenmek mesleki hedefim oldu. O etki ile uzmanlık alanımı, toplum hekimliği yaklaşımını da benimsedim.

İlk çalışma yerimde, üreme çağı kadınları yoğun ilgi alanımı oluşturdu. Kadınların sağlıklı toplum için önemini öğrencilik yıllarında öğrenememiştim. Bu ilgi ile uzmanlık tezim, klinik uygulamalarım hep kadınlarla ilgili olarak gelişti. Ne güzel ki bulunduğum ortamda, derinleşmek için beni geliştirecek, örnek olacak çok sayıda donanımlı

öğretim üyesi de vardı. Bu sayede uluslararası gelişim ve araştırma programlarından da yararlanmıştım. Ama insan öğrendiklerinin hepsini uygulamak istiyor...

Şans yardım etti demeliyim. 1985 sonlarında aile planlaması hizmetlerinin kalitesinin artırılması için yönetim becerilerinin geliştirilmesini amaçlayan Sağlık Bakanlığı Çalışma Grubunda, yapılması gerekenleri paylaşırken İstanbul Üniversitesi'nde katılan öğretim üyesi "Olca Neyzi senin gibi bir Halk Sağlığı Uzmanı ile çalışmak istiyor, İstanbul'a gelir misin?" dediğinde hayallerimin peşinde İstanbul Üniversitesi öğretim üyesi oldum. Halk Sağlığı alanı çok geniş kapsamlı bir çalışma disiplini. Yetiştığım bölüm de bir o kadar kapsamlıydı. Bu bölümde gelişirken, yalnızca kadın ve çocuk sağlığı ile ilgilenme fırsatı buluyor, bu ilgiyi sürdürme niyetim içten içe büyüyordu. İstanbul benim için bu niyetimi gerçekleştirebilecek yeni bir ortamdı. Gurur duyduğum bu değişim de bir GÜÇLÜ KADIN aracılığıyla oldu.

Yüksek Öğretim Kanunu doğrultusunda, İstanbul Üniversitesi'nde çocukların iyilik hâli için birçok disiplinin bir arada çalışacağı Çocuk Sağlığı Enstitüsü kurulmuştu. Olca Neyzi'nin yönlendiriciliğinde, "Çocuklar için Kadın Sağlığı alanında çalışan Halk Sağlığı Uzmanı" olarak gerçekten, uzun süre bu amaca uygun ekipler oluşturarak büyük bir verimlilikle, gönüllülük temelinde, çeşitli kuruluşlarla işbirliği içinde çalıştık. Üreme sağlığı alanında çok sayıda hekim ve hekim dışı sağlık çalışanının gelişimine katkı sağladık. Örnek hizmet modelleri geliştirdik. Üreme sağlığı alanı eğitimciler ve sosyal bilimcilerin katılımının fazla olduğu bir ilgi alanıdır. Dolayısı ile bu alanlarda nasıl derinleşilebileceği ve nasıl işbirliği yapılabileceği, bu sayede öğrendiğim en değerli beceriler oldu.

Eğiticiliğe olan ilgimle, İstanbul Tıp Fakültesi'nde Tıp Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi faaliyetleri içinde buldum kendimi. Merkezin etkinliği olarak, öğretim üyelerinin eğitimcilik becerilerinin geliştirilmesi için de hizmet vermemiz istendi. Bu isteği karşılamak için bir ekip oluşturarak, ilk kez 1997 yılı sonbaharında, katılımlı yöntemle uygulanan Eğitici Eğitimi Programı düzenledik ve öğretim üyeleri büyük bir istekle buna katıldılar. İlk programa katılamayan çok sayıda öğretim üyesinin varlığı programın sürdürülmesi için itici güç oldu.

Yıllar önce, katılımlı eğitim programı görmek benim için bir devrim niteliğinde olmuştu! 1982 yılında, Washington DC'de beş hafta süreli bir çalışmadan döndüğümde yakınlarıma "Kafamdaki tencerenin kapağı açıldı." sözleriyle anlatıyordum nasıl etkilendiğimi. Nusret Fişek, eski çağlarda yaşamış bir âlimden alıntı olduğunu belirterek "Öğrendiklerini uygulamayan insan sırtında kitap taşıyan merkepten farksızdır." özlü sözünü söylerdi. Ayrıca, "Ülkeye hizmet etmek için silinmeyi öğrenmelisin." demişti bir kez de. İşte katılımlı öğrenme programları öğrendiklerimizi uygulamayı kolaylaştırıyordu, öğretilene de silinerek hizmet etmeyi.

Adeta kapalı gişe olarak sürdü eğitici eğitimi programları için başvurular. Daha sonra deneyim ve birikim kazanan başka öğretim üyeleri gelişen

eğitimcilik becerileri ile gönüllü olarak sürdürdüler bu programı, halen de aralıklı olarak uygulanmakta. İstanbul Tıp Fakültesi'nde (İTF) son görevim Tıp Eğitimi Anabilim Dalı Kurucu Başkanlığı oldu. Daha sonra dışardan katılan Halk Sağlığı Uzman üyesi olduğum İTF Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nda uzun süre çalışmayı sürdürdüm.

Kadınlar gününde bunları bir güçlülük anısı olarak paylaşmak benim için çok değerli. Bu fırsat için ayrıca teşekkür ederim. Kadın, çocuk sağlığı ve eğitimcilik genelde kadınların ilgi gösterdiği alanlar! Bu nedenle akademide bir ayrımcılığa uğramadan çalışabildim. Ancak çoğunluğu erkek kurum yöneticileri, zaman içinde bunların önemini anlayarak, geliştirilen işlerin sürdürülebilmesi için savunuculuk yapma konusunda yetersiz kaldılar. Belki de bu ilgi alanının bir sosyal politika konusu olarak, para getirmeyen işler arasında olması ve kurumların esnemeye uygun olmayan kalıplaşmış yapıları, üniversitede işbirliği ile yürütülmesi gereken programların devamlılığını sağlayamadı. Bugün ilk sunumda tanıtılan, 100 yıl önce kadın ve çocuk sağlığı alanında çalışan ilk kadın hekim, Safiye Ali'den bu yana geçen zamanda toplumda kadınların sağlık ihtiyaçları çok değişmedi. Hakkaniyetli sosyal politikalar yine aradığımız ilgililerdir. Umuyorum gelecek daha iyi olur.

Kadınlarla cinsellik, üreme sağlığı, doğurganlığı düzenleme alanlarında çalışmakla iki şeyin önemini yaşayarak öğrendim.

1. Bir anne yıllar sonra bana sordu: "Biz çok şey öğrendik ama çocuklarımız ne olacak, onlar bunları nasıl öğrenecekler?" Bu soru çocukları ve gençleri ihmal ettiğimizi gösteriyordu; geç de olsa bunları telafi etmeye çalışıyoruz...
2. Anne adaylarının gebelik-doğum ve çocuk sağlığı hakkında gelişimini hedeflediğimiz bir programda da, baba adaylarının devreye girmesini istedi kadınlar! Programı destekleyen kuruluş bize bu araştırmada bir sosyal bilimci ile öncelikli olarak çalışmamızı önermişti. Bize destek olan öğretim üyesi kadınlarla yaptığı derinlemesine görüşmelerden sonra "Bugüne kadar akademik olarak, ihmal ettiği önemli bir şeyi fark ettiğini" söyledi! Bir gebe eşinden bahsederken, paylaştığı sorunla ilgili kullandığı, "Aramızda sevgi olsaydı bu böyle olmazdı." ifadesinde sevgi sözcüğünün önemi fark ettiği şey. Sonra bu ilgili ile sosyolog uzman sevgi sosyolojisini çalışma alanları arasına kattığını paylaştı. Sevginin önemi toplumda ihmal edilen bir durum. İlerleyen yıllarda erkekleri kadın ve çocuk sağlığı alanlarında pek çok araştırma ve eğitim programı içinde kapsadık. İhmal ettiğimiz bir başka unsur kadınlar için erkeklerle birlikte uyum içinde yaşamının önemi. Erkeklerle kadınların iletişimi ve sevgi-saygı ilişkileriydi. Zaman içinde bunlara önem vermeyi öğrendik, eksikimizi telafi etmek için daha da çok uğraşmalıyız.

Bu bağlamda akademide çalışma alanını sevmenin, çalışma ortamını ve çalışma ekibini sevmenin önemini vurguluyorum ve her alanda sevginin hepimiz için değerini biliyorum.

Sonuçta geldiğim yer: Kadınlar için yapılacak her tür gelişme ve dayanışma etkinliğinde ve araştırmada erkeklerle beraber olmanın, geleceğin kadınları ve erkekleri için çocukları ve gençleri birlikte kapsamanın ne kadar önemli olduğudur.

Bu nedenle “Kadınlar günü” yerine gelecekte barış içinde, “ Kadın Erkek Beraberliği ve Çocukların bu beraberlik için desteklenmesi” günlerimizin olmasını ve bunları kutlamamızı hayal ediyorum.

Kadınlarla ilgili her programda erkek katılımı yoksa Dünya Sağlık Örgütü’nün bu etkinliğe katılmama deklarasyonu var; bugün bu politikayı paylaşıyor ve kutluyorum.

Not: Sağlıkla ilgili bu oturumda, Başkan Prof. Ümmühan İşeri yönetiminde, Prof. Nuran Yıldırım (tıp tarihi) ilk kadın doğum uzmanı Safiye Ali’yi tanıttı. Prof. Afife Mat (eczacılık) kadın eczacıların değerini, Prof. İlhan Satman (endokrin uzmanı) araştırmacı olarak yetiştirme sürecini paylaştı.